

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 6Ssk/151/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4022200500
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 11. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michal Matulník
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:4022200500.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD., LL.M. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobkyne: A. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom L. XXX, Q., právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Bartoš, s.r.o., so sídlom Martina Granca 3618/44, Bratislava, IČO: 52 262 821, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, IČO: 30 807 484, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č.: XXX XXX XXXX X zo dňa 27. septembra 2022, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č.k. 22Sa/23/2022-110 zo dňa 14. apríla 2023, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.

Žalovanej sa právo na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

odôvodnenie:

I. Rozhodnutie krajského súdu a priebeh administratívneho konania

1. Krajský súd v Nitre ako správny súd napadnutým rozsudkom č.k. 22Sa/23/2022-110 zo dňa 14. apríla 2023 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala zrušenia preskúmaného rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č.: XXX XXX XXXX X zo dňa 27. septembra 2022 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne (ďalej len „druhostupňový správny orgán“) na základe odvolania žalobkyne zmenil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13. decembra 2021 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) tak, že žalobkyni podľa § 70 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“ alebo „zákon o sociálnom poistení“) od 3. februára 2022 priznal invalidný dôchodok v sume 212,80 EUR mesačne.

2. Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná ako prvostupňový správny orgán podľa § 70 zákona č. 461/2003 Z. z. žiadosť žalobkyne zo dňa 14. októbra 2021 o priznanie invalidného dôchodku zamietla. Podkladom pre prijatie jej rozhodnutia o zamietnutí žiadosti žalobkyne bol odborný posudok posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra zo dňa 14. októbra 2021. Podľa neho za rozhodujúce zdravotné postihnutie bolo určené zle zhojené zlomeniny zápästných alebo zápŕstných kostí s poruchou funkcie ruky na nedominantnej - prirovnaním podľa kapitoly XV, oddiel G, položka 20, písmeno a) a výsledná miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bola stanovená na 30%, t.j. žalobkyňa nebola posúdená ako invalidná.

3. Žalobkyňa proti prvostupňovému rozhodnutiu podala dňa 4. januára 2022 odvolanie, v ktorom namietala i) odbornosť odborného posudku o invalidite priloženého k prvostupňovému rozhodnutiu

žalovanej a ii) z toho dôvodu nepreskúmateľnosť samotného rozhodnutia. Trvala na tom, že vzhľadom na jej početné diagnózy, ktoré sú zrejmé z jej zdravotnej dokumentácie, je miera poklesu jej schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť min. 55%, a teda má nárok na invalidný dôchodok. Žalobkyňa predložila k odvolaniu aj lekársky nález z ambulancie klinickej imunológie a alergiológie - Y. T. H. zo dňa 3. novembra 2021 a následne aj lekársky nález zo dňa 3. februára 2022 z ortopedického vyšetrenia. V rámci odvolacieho konania bola požiadaná o súčinnosť aj zdravotná poisťovňa Dôvera, a.s. a všeobecný lekár žalobkyne.

4. Generálny riaditeľ žalovanej svojím druhostupňovým rozhodnutím zmenil prvostupňové rozhodnutie tak, že žalobkyni podľa § 70 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení priznal invalidný dôchodok, počnúc dňom 3. februára 2022, a to v sume 212,80 EUR mesačne. Žalovaná v preskúmanom rozhodnutí uviedla, že zdravotný stav žalobkyne bol opätovne posúdený posudkovým lekárom sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra zo dňa 19. apríla 2022, ktorý nezmenil predchádzajúci posudkový záver a odvolaniu žalobkyne nevyhovel, a preto postúpil kompletný spisový materiál posudkovému lekárovi sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, ústredie so sídlom v Nitre. Ten vo svojom odbornom posudku zo dňa 9. septembra 2022 po doplnení lekárskeho správ o zdravotnom stave žalobkyne, určil za rozhodujúce zdravotné postihnutie žalobkyne podľa kapitoly XV - choroby podporného a pohybového aparátu, oddiel A - Artropatie a iné choroby kĺbov, položka 1 - zápalová polyartropatia, reaktívne artritídy, písmeno b) - s poruchou funkcie kĺbu o 1/3, so subjektívnymi ťažkosťami, s postihnutím jedného alebo viacerých kĺbov a výrazným obmedzením výkonnosti organizmu, v rozsahu 35%. Za iné zdravotné postihnutia bola zvýšená percentuálna miera o 10%, teda celková miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách bola určená na 45% a dátum vzniku invalidity na deň 3. februára 2022 (podľa dátumu uskutočnenia kontrolného ortopedického vyšetrenia), kontrolná lekárska prehliadka bola určená na 9/2025.

5. Žalobou zo dňa 21. novembra 2022 sa žalobkyňa domáhala preskúmania a zrušenia druhostupňového rozhodnutia žalovanej zo dňa 27. septembra 2022 a vrátenia veci žalovanej na ďalšie konanie. Aj keď bola žalobkyňa v správnom konaní úspešná, nesúhlasila s priznanou výškou invalidného dôchodku, čo sa týkalo miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Priznanú výšku 45% považovala za nízku a mala za to, že za jej hlavné zdravotné postihnutie jej patrí výška minimálne 60% a za vedľajšie choroby výška 10%, t.j. spolu 70%. Rovnako tak nesúhlasila so stanoveným dátumom vzniku invalidity na deň 3. februára 2022 a považovala spôsob stanovenia tohto dátumu za logicky nepreskúmateľný. Mala za to, že ochoreniami, pre ktoré je uznaná invalidnou, trpí minimálne od roku 2019, a preto jej mal byť priznaný invalidný dôchodok od 9. augusta 2021. Poukázala na to, že správne mal byť definovaný jej nárok v súlade s kapitolou XV, oddiel A prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z.z. podľa položky č. 1 písm. c) Artropatie a iné choroby kĺbov „ťažké formy, trvalo aktívne, progredujúce, liečbou ťažko ovplyvniteľné, s deštruktívnym röntgenologickým nálezom, postihujúce viacero kĺbov“ s uznaním miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť minimálne vo výške 60%. Mala za to, že má diagnostikovanú osteoartrózu prstov oboch rúk. Za nesporné označila, že má nárok na invalidný dôchodok a zvýšenie vo výške 10% za závažnosť ostatných zdravotných postihnutí. Sporom bolo priznanie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 35% podľa písmena b), majúca za to, že mala byť posúdená podľa písmena c) v rozsahu minimálne 60%, a tiež dátum priznania žalovanou vyplácaného invalidného dôchodku.

6. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej preskúmal v intenciách § 70 ods. 1, § 71 zákona č. 461/2003 Z.z., v režime stanovenom Správnym súdnym poriadkom, právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžso/16/2014 a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej správnej žaloby. Správny súd po oboznámení sa s posudkami posudkových lekárov dospel k záveru, že boli vypracované po zvážení všetkých okolností na strane žalobkyne, a že závery posudkov vychádzali z vtedy aktuálneho zdravotného stavu žalobkyne a žalobkyňou predložených lekárskeho správ. Posudkové závery boli podrobne a vecne zdôvodnené v súlade s preukázanými a objektivizovanými zdravotnými ťažkosťami žalobkyne, čo žalobkyňa v žalobe ani nenamietala, ale domáhala sa zaradenia svojich preukázaných a objektivizovaných zdravotných ťažkostí pod inú položku, resp. písmeno a taktiež namietala určenie dátumu vzniku invalidity.

7. Správny súd po preskúmaní veci a podrobnej analýze lekárskeho správ postupne žalobkyňou predložených jednotlivým posudkovým lekárom skonštatoval, že zo strany žalovanej bol dodržaný zákonný postup, a rovnako aj rozhodnutie žalovanej vychádzajúce z uvedených lekárskeho správ

možno vnímať ako zákonné. S poukazom na uvedené správny súd dospel k záveru, že po oboznámení sa s lekáorskými nálezmi a správami, ktoré boli podkladom pre vyhotovenie lekáorských posudkov, správny súd nemá dôvod pochybovať o objektívnosti, odbornej úrovni a úplnosti záverov posudkových lekárov. Posudkoví lekári sociálneho poistenia sa vyrovnali so všetkými skutočnosťami, ktoré boli podkladom pre rozhodnutie, je zrejmá ich úvaha pri určení rozhodujúceho ochorenia žalobkyne pre určenie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ktorá bola celkovo určená na 45% podľa príslušnej kapitoly a oddielu podľa prílohy č. 4 zákona o sociálnom poistení.

8. Čo sa týkalo námietky žalobkyne, že žalovaná sa nevysporiadala s druhom zdravotného postihnutia, vymedzeného v kapitole XV, oddiel A, položka 1, písmeno c), k uvedenému správny súd dodal, že toto prehodnotenie zdravotného postihnutia prvýkrát žalobkyňa namietala až v žalobe, preto nebolo možné, aby sa v preskúmanom rozhodnutí žalovaná zaoberala týmto zdravotným postihnutím, najmä za stavu, že ho posudkový lekár nestanovil ako rozhodujúce zdravotné postihnutie.

9. Preskúmaním žalobou napadnutého rozhodnutia žalovanej zo dňa 27. septembra 2022 správny súd nezistil dôvody na jeho zrušenie podľa ust. § 191 SSP, ale dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, a preto ju rozsudkom zamietol podľa ust. § 190 SSP. Žalovanej právo na náhradu trov konania nepriznal.

II. Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

10. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa (ďalej aj ako „sťažovateľka“) kasačnú sťažnosť, pričom ako dôvod kasačnej sťažnosti označila ustanovenie § 440 ods. 1 písm. f) a g) SSP (krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a súčasne rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci). Žalobkyňa v kasačnej sťažnosti v podstate zopakovala svoju argumentáciu obsiahnutú v správnej žalobe, jej následných podaniach a prednesoch, zhrnula taktiež obsah preskúmaného rozhodnutia a priebeh administratívneho konania, ako aj konania pred krajským súdom. Sťažovateľka žiadala, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil, vec vrátil príslušnému správneému súdu na ďalšie konanie a priznal sťažovateľke náhradu trov kasačného konania.

11. Sťažovateľka namietala právnu a vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku. Podľa sťažovateľky boli predmetom žaloby žalobkyne dve námietky proti rozhodnutiu žalovanej. Prvá námietka bola voči priznanému dátumu vzniku invalidity a druhá námietka bola voči priznanej miere poklesu schopnosti žalobkyne vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Súd sa podľa názoru sťažovateľky zrozumiteľne nevysporiadal ani s jednou z uvedených otázok, čím znemožnil žalobkyňi, aby uskutočnila jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Ďalej sťažovateľka bližšie ozrejmila, že súd sa nevysporiadal s tým, že žalobkyňa spĺňa nároky na priznanie miery výšky schopnosti poklesu vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou vo výške 60% vypočítanej podľa prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z.z., Kapitoly XV - Choroby podporného a pohybového aparátu, Oddiel A - Artropatie a iné choroby kĺbov, Položka 1 - Zápalová polyartropatia, reaktívna artritída, metabolická artropatia, Písmeno c - ťažké formy, trvale aktívne, progredujúce, liečbou ťažko ovplyvniteľné, s deštruktívnym röntgenologickým nálezom, postihujúce viacero kĺbov, s navýšením o 10% za ostatné zdravotné postihnutia ovplyvňujúce pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, t. j. spolu vo výške 70%. Čím je naplnené ustanovenie § 440 ods. 1 písm. f) a g) SSP. Žalobkyňa spĺňa nároky na priznanie invalidného dôchodku od 9. augusta 2021, t. j. od dátumu podania žiadosti o priznanie invalidného dôchodku. S uvedeným sa krajský súd tiež podľa sťažovateľky dostatočne nevysporiadal, čím je podľa nej rovnako naplnené ustanovenie § 440 ods. 1 písm. f) a g) SSP.

13. Sťažovateľka ďalej namietala, že súd nevykonal žiadnu verifikáciu dôkazov a tvrdení sporových strán. Bez akejkoľvek kritickej úvahy sa iba priklonil k žalobnej obrane žalobkyne a odmietol dať vykonať aspoň kontrolný znalecký posudok, alebo aspoň prizvať znalca alebo lekára špecialistu s atestáciou ortopéda do konania ako svedka. V súvislosti s dôkazmi založenými v spise, sťažovateľka namietala tvrdenie súdu, že „žalobkyňa až v priebehu posudzovania jej návrhu na invaliditu preukázala lekáorským nálezom zo dňa 03.02.2022 rizartrózu aj na pravej ruke“. Rovnako sťažovateľka vyjadrila svoj nesúhlas so záverom súdu, že žalobkyňa prvýkrát namietala prehodnotenie svojho zdravotného stavu podľa písm.

c) (pozn. súdu a nie písm. b/ položky 1), oddielu A, kapitoly XV prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z.z.) až v podanej žalobe. Sťažovateľka uviedla, že takúto námietku vzniesla už v administratívnom konaní.

14. V ďalšom sťažovateľka poukázala na to, že jej žiadosť o priznanie invalidného dôchodku bola zamietnutá prvostupňovým rozhodnutím žalovanej, vydanom na podklade odborného posudku o invalidite zo dňa 14. októbra 2021, ktorý nebol nikým podpísaný, a teda podľa sťažovateľky vypracovaný neznámou osobou konajúcou v mene Sociálnej poisťovne.

15. Sťažovateľka namietala v postupe správneho konania značnú nečinnosť žalovanej, konkrétne podľa sťažovateľky od podania jej žiadosti o priznanie invalidného dôchodku dňa 9. augusta 2021 do vydania jej prvého rozhodnutia dňa 17. decembra 2021 - zamietnutie žiadosti o invaliditu (t. j. počas viacej ako 4 mesiace „údajného“ posudzovania zdravotného stavu žalobkyne) nevykonala žiaden úkon. Nevyžiadala si ani zdravotný záznam žalobkyne od jej ošetrojúceho lekára. Nepredvolala si žalobkyňu na lekárske vyšetrenie. Nič od žalobkyne nežiadala. Zároveň nič o zdravotnom stave žalobkyne ani nevedela a napokon na základe odborného lekárskeho posudku jej žiadosť zamietla.

16. Záverom sťažovateľka opakovane zdôraznila svoj nesúhlas s posúdením jej zdravotného postihnutia a s tým súvisiacej miery poklesu jej schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ako bola uvedená vyššie, v bode 12 tohto rozhodnutia. Následne sťažovateľka poukázala na základné definície jej hlavného zdravotného postihnutia, a to osteoartrózu ľavej aj pravej ruky a poukázala na základný rozdiel medzi písmenom b) a c), pričom zopakovala, že prvé odborné ortopedické vyšetrenie absolvovala už dňa 15. júla 2019, kde bolo stanovené, že trpí artrotickými deformitami kĺbov oboch rúk (t.j. aj pravej ruky) s negatívnou prognózou, a preto dátum vzniku invalidity jej mal byť stanovený už od 9. augusta 2021, t.j. od dátumu podania žiadosti o priznanie invalidity.

17. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 27. septembra 2023. Uviedla, že dôvody sťažovateľky v kasačnej sťažnosti sú v zásade identické s námietkami v správnej žalobe a k nim sa už vyčerpávajúco vyjadrila podaním zo dňa 8. decembra 2022. Na základe uvedeného má žalovaná za to, že dôvody sťažovateľky uvedené v kasačnej sťažnosti nepovažuje za opodstatnené a navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol a sťažovateľke náhradu trov konania nepriznal.

III. Právne posúdenie veci kasačným súdom

18. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná včas, oprávnenou osobou a je prípustná, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), po oboznámení sa s administratívnym spisom a sťažnostnými námietkami, ktorými nebol viazaný (§ 453 ods. 2 SSP) konštatuje, že napadnutý rozsudok krajského súdu je vecne správny a preskúmané rozhodnutie žalovanej je zákonné.

19. Kasačný súd nepovažuje za potrebné podrobne sa venovať každému detailu konania pred správnymi orgánmi či pred krajským súdom a nadbytočne tak opakovať fakty, ktoré sú účastníkom konania dobre známe, ale v odôvodnení svojho rozhodnutia sa zameria na rozhodujúce skutočnosti, majúce súvis s kasačnými dôvodmi.

20. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

21. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

22. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej

správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

23. Podľa § 6 ods. 2 písm. c) SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

24. Podľa § 199 ods. 1 písm. a) SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

25. Podľa § 135 ods. 1 SSP, na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy.

26. Predmetom konania o kasačnej sťažnosti v danej veci bol rozsudok krajského súdu č.k. 22Sa/23/2022-110 zo dňa 14. apríla 2023, ktorým súd zamietol ako nedôvodnú podľa § 190 SSP žalobu o preskúmanie zákonnosti preskúmaného rozhodnutia. Preskúmaným rozhodnutím žalovanej č.: XXX XXX XXXX X zo dňa 27. septembra 2022, žalovaná na základe odvolania žalobkyne zmenila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13. decembra 2021 tak, že žalobkyni podľa § 70 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z.z. od 3. februára 2022 priznala invalidný dôchodok v sume 212,80 EUR mesačne. Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bola určená celkovo na 45%.

27. Podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

28. Podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

29. Podľa § 71 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav je taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok.

30. Podľa § 71 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje porovnaním telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobu nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby. Pri posudzovaní poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa neprihliada na zdravotné postihnutia, ktoré boli zohľadnené na nárok na invalidný výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu.

31. Podľa § 71 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje na základe
a) lekárskeho správ a údajov zo zdravotnej dokumentácie zdravotníckeho zariadenia a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia, jeho ďalšieho vývoja, ďalšej liečby a
b) komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov, pričom sa prihliada na zostávajúcu schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, zostávajúcu schopnosť prípravy na povolanie, možnosti poskytnutia pracovnej rehabilitácie alebo rekvalifikácie.

32. Podľa § 71 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je uvedená v prílohe č. 4.

33. Podľa § 71 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách sa určuje podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu, a so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí.

34. Podľa § 71 ods. 8 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť určenú podľa odseku 6 možno zvýšiť najviac o 10 %,

ak závažnosť ostatných zdravotných postihnutí ovplyvňuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Na určenie zvýšenia hodnoty sa vychádza z predchádzajúceho výkonu zárobkovej činnosti, dosiahnutého vzdelania, skúsenosti a schopnosti rekvalifikácie. Obdobne to platí, ak pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je dôsledkom viacerých zdravotných postihnutí podmieňujúcich dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav.

35. Podľa § 153 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom v rozhodnom období, ak § 155 ods. 1 neustanovuje inak, lekársku posudkovú činnosť vykonáva posudkový lekár sociálneho poistenia príslušnej pobočky a posudkový lekár sociálneho poistenia ústredia (ďalej len „posudkový lekár“) za osobnej účasti poistenca alebo poškodeného, ak posudkový lekár neurčí inak; podmienka osobnej účasti musí byť splnená vždy, ak o to poistenec alebo poškodený požiada.

36. Z administratívneho spisu žalovanej kasačný súd zistil, že preskúmaným rozhodnutím generálneho riaditeľa žalovanej č.: XXX XXX XXXX X zo dňa 27. septembra 2022, žalovaná na základe odvolania žalobkyne zmenila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13. decembra 2021 tak, že žalobkyni podľa § 70 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z.z. od 3. februára 2022 priznala invalidný dôchodok v sume 212,80 EUR mesačne, a to z dôvodu poklesu jej schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 45% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Podkladom pre vydanie tohto rozhodnutia bol posudok posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, ústredie so sídlom v Nitre zo dňa 9. septembra 2022, podľa ktorého bolo ako rozhodujúce zdravotné postihnutie sťažovateľky určené - kapitola XV - choroby podporného a pohybového aparátu, oddiel A - Artropatie a iné choroby kĺbov, položka 1 - zápalová polyartropatia, reaktívne artritídy, písmeno b) - s poruchou funkcie kĺbu o 1/3, so subjektívnymi ťažkosťami, s postihnutím jedného alebo viacerých kĺbov a výrazným obmedzením výkonnosti organizmu, v rozsahu 35%. Za iné zdravotné postihnutia bola zvýšená percentuálna miera o 10%, teda miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách bola určená 45% a dátum vzniku invalidity 3. február 2022, kontrolná lekárska prehliadka bola určená na 9/2025. V posudku bolo uvedené, že pre pretrvávajúce bolesti koreňového kĺbu palca ľavej ruky s röntgenologicky verifikovanými artrotickými zmenami III. stupňa mala v júli 2021 prevedenú implantáciu totálnej endoprotézy prvého zápästno-zápästného kĺbu ľavej, nedominantnej ruky. S vyhovujúcim efektom operácie, bez zmeny postavenia endoprotézy pri kontrolnom röntgenologickom vyšetrení, s diskrétnou prihodenou jazvou. Pooperačne opakovane rehabilitovala pre váživové zrasty v podkoží a pridružené bolesti šľachového aparátu palca, rehabilitácie ukončené v novembri 2021 s pretrvávajúcim miernym obmedzením hybnosti zápästného kĺbu aj palca s mierne zníženou svalovou silou palca. Pri kontrolnom ortopedickom vyšetrení vo februári 2022 sú popisované i bolesti koreňového kĺbu palca pravej ruky v dôsledku artrotických zmien III. stupňa s kľudovou i nočnou symptomatikou. Vzhľadom k implantácii totálnej endoprotézy je tangovaná svalová sila úchopu, jednoznačne sa však nejedná o stratu úchopovej schopnosti ľavej ruky, taktiež sa nejedná o stratu úchopovej schopnosti pravej ruky. Poškodenie iných kĺbov rúk nie je vyšetreniami jednoznačne potvrdené. Podľa predložených odborných vyšetrení artrotickým zmenám koreňových kĺbov palcov rúk obojstranne s obmedzením funkcie kĺbu o 1/3 so subjektívnymi ťažkosťami s obmedzením výkonnosti organizmu prislúcha miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na hornej hranici percentuálneho rozpätia, 35%. Jedná sa o rozhodujúce zdravotné postihnutie, ktoré má najväčší vplyv na pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Podľa predložených imunoalergických vyšetrení sa jedná o stredne ťažkú, perzistujúcu astmu, kontrolovanú liečbou, opakovane bez ventilačnej poruchy s občasnými záchvatmi kašľa, námahu toleruje. Stredne ťažkej perzistujúcej bronchiálnej astme podľa priebehu a funkčného postihu pľúc prislúcha miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na dolnej hranici percentuálneho rozpätia, 35%. Perzistujúca, nealergická rinitída stredne ťažkého stupňa je s dobrým efektom lokálnej a celkovej liečby, čiastočná porucha bunkovej imunity je prechodná, bez klinického korelátu. Je po operačnom odstránení maternice a vaječníkov pre nezhubné ochorenie, po operácii karpálneho tunela vľavo. Ani jedno z ostatných zdravotných postihnutí podľa prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z.z. neprevyšuje svojou percentuálnou mierou rozhodujúce zdravotné postihnutie. Nakoľko jednotlivé percentuálne miery poklesu schopnosti zárobkovej činnosti na ostatné ochorenia sa nesčítavajú, pre ostatné ochorenia, ktoré nie sú rozhodujúcim zdravotným postihnutím, ale svojou podstatou ovplyvňujú funkčný stav organizmu, je percentuálna miera poklesu schopnosti zárobkovej činnosti zvýšená o 10%. Celková miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je 45% od 3. februára 2022, kedy je v predloženom ortopedickom vyšetrení z identického dňa popísaný nález rizartrózy aj na pravej ruke.

37. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že sťažovateľke nárok na invalidný dôchodok vznikol, a to v dôsledku choroby zaradenej podľa prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení pod kapitolu XV - choroby podporného a pohybového aparátu, oddiel A - Artropatie a iné choroby kĺbov, položka 1 - zápalová polyartropatia, reaktívne artritídy. Sporným medzi účastníkmi bol dátum určenia vzniku invalidity a posúdenie miery poklesu sťažovateľky vykonávať zárobkovú činnosť podľa správneho zaradenia v uvedenej položke 1) a následne tomu zodpovedajúcej výšky tejto miery poklesu sťažovateľky vykonávať zárobkovú činnosť. Žalovanou priznanú výšku 45% považovala sťažovateľka za nízku a mala za to, že za jej hlavné zdravotné postihnutie jej patrí výška minimálne 60% a za vedľajšie choroby výška 10%, t.j. spolu 70%. Rovnako tak nesúhlasila so stanoveným dátumom vzniku invalidity na deň 3. februára 2022 a považovala spôsob stanovenia tohto dátumu za logicky nepreskúmateľný. Mala za to, že ochoreniami, pre ktoré je uznaná invalidnou, trpí minimálne od roku 2019, a preto jej mal byť priznaný invalidný dôchodok už od 9. augusta 2021. Poukázala na to, že správne mal byť definovaný jej nárok v súlade s kapitolou XV. oddiel A prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z.z. podľa položky č. 1 písm. c) a nie podľa písm. b).

38. Najvyšší správny súd v prvom rade konštatuje, že posudzovanie zdravotného stavu fyzickej osoby a s tým aj súvisiaceho zostatkového pracovného potenciálu je vecou výlučne odbornou - medicínskou, na ktoré súd nemá potrebné odborné znalosti. Vo veciach dôchodkového poistenia zdravotný stav a pracovnú schopnosť občanov posudzuje Sociálna poisťovňa vo forme lekárskej posudkovej činnosti pri výkone sociálneho poistenia (§ 153 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 153 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z.) s tým, že konkrétne túto činnosť vykonáva posudkový lekár sociálneho poistenia príslušnej pobočky a posudkový lekár sociálneho poistenia ústredia (§ 153 ods. 5 menovaného zákona). Výsledkom posudkovej činnosti je záver posudkového lekára o tom, či konkrétna fyzická osoba je, alebo nie je invalidná s určenou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť s tým, že táto miera poklesu sa určuje v percentách podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, a so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí. Závery posudkového lekára sú zachytené v lekárskej správe, súčasťou ktorej je odborný lekársky posudok vrátane jeho odôvodnenia, v ktorom posudkový lekár objasňuje a odôvodňuje všetky skutočnosti, na základe ktorých pristúpil k prijatiu konkrétneho záveru. Tento posudok je teda v konaní pred správnym súdom kľúčovým dôkazom, na ktorý je súd (vzhľadom na absenciu odbornej - medicínskej erudovanosti) odkázaný, a preto je nutné klásť dôraz na jeho jednoznačnosť, úplnosť, určitosť a presvedčivosť. Tieto kritériá však spĺňa len taký posudok, v ktorom sa posudkový lekár riadne vysporiada so všetkými rozhodnými a pre danú vec relevantnými skutočnosťami, prihlíadne pritom k účastníkom konania udávaným ťažkostiam a svoje posudkové závery náležite odôvodní.

39. Optikou záverov vyjadrených v predchádzajúcom bode (ktoré závery zodpovedajú ustálenej judikatúre najvyššieho správneho súdu; pozri napr. rozsudok najvyššieho správneho súdu sp. zn. 6Ssk/73/2021 z 21. septembra 2022, prípadne rozhodnutie NS SR sp. zn. 7So/5/2011 zo dňa 25. októbra 2011, v ktorom NS SR uviedol, že „posúdenie rozsahu zdravotného poškodenia a jeho následkov na schopnosť občana vykonávať zárobkovú činnosť a posúdenie splnenia zdravotnej podmienky pre vznik nároku na invalidný dôchodok podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov vyžaduje odborné lekárske znalosti a vo veciach sociálneho poistenia (zabezpečenia) je zverené posudkovým lekárom sociálneho poistenia, a to tak na účely správneho, ako aj na účely súdneho konania.“), potom najvyšší správny súd posudzoval aj lekárske správy a k nim pripojené odborné lekárske posudky relevantné v tu prejednávannej veci. Najvyšší správny súd zdôrazňuje, že nemôže sám posudzovať odborné otázky medicínskeho charakteru, ktoré sú podkladom pre stanovenie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť pre účely invalidity; musí rovnako ako žalovaná vychádzať z lekárskeho posudku, kde posudzuje presvedčivosť ich záverov s prihliadnutím na všetky okolnosti, najmä aj s prihliadnutím na námietky žiadateľa o invalidný dôchodok. Vzhľadom na postupne dopĺňané lekárske správy a nálezy o zdravotnom stave sťažovateľky, nemal súd dôvod pochybovať o odbornej úrovni záverov odborných lekárskeho posudkov v tu prejednávannej veci, tak ako boli vyhotovované postupne v jednotlivých fázach priebehu správneho konania. Posudky sú logické a presvedčivo objasňujú závery o rozhodujúcom zdravotnom postihnutí a o určenej miere poklesu schopnosti sťažovateľky vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Najvyšší správny súd dospel k záveru, že posudkoví lekári sa v dostatočnom rozsahu vyrovnali so všetkými relevantnými skutočnosťami, z obsahu posudkov je zrejmé ich úvaha, na základe ktorej dospeli k vyššie uvedeným záverom.

40. Konkrétne, z odborného lekárskeho posudku zo dňa 9. septembra 2022 vypracovaného ako podklad pre preskúmané rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej o odvolaní žalobkyne je zrejmé, že vychádzal z početnejších a podrobnejších lekárskejších správ a nálezov sťažovateľky ako odborný lekársky posudok posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne zo dňa 14. októbra 2021 vyhotovený pre účely prvostupňového rozhodnutia žalovanej. Je doplnený o lekársku správu z ambulancie klinickej imunológie a alergiológie - Y. T. H. zo dňa 3. augusta 2020 a zo dňa 3. novembra 2021, z druhovo identickej ambulancie Y. J. zo dňa 28. septembra 2017, ďalej o lekársku správu zo dňa 3. februára 2022 z kontrolného ortopedického vyšetrenia u Y. Y. a rehabilitačné vyšetrenia u Y. S. zo dňa 18. augusta 2021. Konkrétne z lekárskej správy zo dňa 3. februára 2022 z kontrolného ortopedického vyšetrenia u Y. Y. je prvýkrát zrejmý odborný údaj o naznačenej integrácii rizartrózy palca aj na pravej ruke. Krajský súd vychádzajúc z odborných údajov lekárskejších nálezov, tak súhlasne s lekárskejším nálezom z kontrolného ortopedického vyšetrenia u Y. Y. zo dňa 3. februára 2022 ustálil, že invalidita sťažovateľky vznikla práve preto ku dňu 3. februára 2022 s výškou miery poklesu sťažovateľky vykonávať zárobkovú činnosť celkovo na 45% s odkazom na písm. b) kapitolu XV - choroby podporného a pohybového aparátu, oddiel A - Artropatie a iné choroby kĺbov, položka 1). Zo súdneho ani administratívneho spisu nie je zrejmá iná lekárska správa či nález, z ktorého by bol evidentný záver o rizartróze sťažovateľky aj na jej pravej ruke, ako medicínskeho dôvodu pre posúdenie miery poklesu sťažovateľky vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 60%, prípadne odkaz na písm. c), tak ako sa toho domáha sťažovateľka.

41. Na základe vyššie uvedeného je kasačný súd toho názoru, že je potrebné vyhodnotiť, že závery posudkových lekárov, ktoré prevzala žalovaná, majú oporu v predložených lekárskejších správach, a to aj? v lekárskej správe zo dňa 3. februára 2022 z kontrolného ortopedického vyšetrenia u Y. Y., ktorej dátum vyhotovenia sa stal kľúčovým pre posúdenie dátumu vzniku invalidity sťažovateľky. Zo sťažovateľkou v správnom konaní predložených lekárskejších správ tak vyplýva, že v súvislosti s ňou v správnom a súdnom konaní opakovaných tvrdení o rizartróze palca aj na pravej ruke, dovtedy nepredložila medicínske erudované podklady, z ktorých by bol zrejmý odborný údaj o takomto zdravotnom postihnutí, prípadne diagnóze a ktorý by bol zároveň dôvodom posúdenia zvýšenia miery jej schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť celkovo na viac ako 45%.

42. K tvrdeniu sťažovateľky, že v postupe správneho konania vykazovala žalovaná nečinnosť, nakoľko podľa sťažovateľky od podania jej žiadosti o priznanie invalidného dôchodku dňa 9. augusta 2021 do vydania jej prvého rozhodnutia dňa 17. decembra 2021 - zamietnutie žiadosti o invaliditu (t. j. počas viac ako 4 mesiace „údajného“ posudzovania zdravotného stavu žalobkyne) nevykonala žiaden úkon (nevyžiadala si ani zdravotný záznam žalobkyne od jej ošetrojúceho lekára, či nepredvolala si žalobkyňu na lekárske vyšetrenie, nič od žalobkyne nežiadala,...), kasačný súd uvádza, že s týmto sa nestotožňuje a nesúhlasí. Z administratívneho spisu je v tomto časovom období evidentná písomná komunikácia medzi žalovanou a sťažovateľkou. Žalovaná si listom zo dňa 9. septembra 2021 vyžiadala od sťažovateľky kópie lekárskejších nálezov ohľadom jej zdravotného stavu v nadväznosti na ňou uplatnenú žiadosť o invalidný dôchodok. Sťažovateľka vo svojej odpovedi zo dňa 16. septembra 2021 doručila požadované podklady do Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra. Následne dňa 14. októbra 2021 sa sťažovateľka osobne v priestoroch žalovanej, pobočka Nitra zúčastnila oboznámenia s právnymi dôsledkami posudkového záveru o invalidite, ktorý v podobe zápisnice aj podpísala. Nie je teda možné prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľky o nečinnosti žalovanej v namietanom období.

43. Námietku žalobkyne, že lekárskejší posudok posudkového lekára sociálneho poistenia žalovanej, pobočka Nitra zo dňa 14. októbra 2021 nie je podpísaný a žalobkyne nie je zrejmé, o akého lekára sa jedná, najvyšší správny súd vyhodnotil ako nedôvodnú s odkazom na jeho skoršiu rozhodovaciu prax. V tejto súvislosti poukazuje kasačný súd na rozsudok najvyššieho správneho súdu sp. zn. 7Ssk/41/2021 z 24. augusta 2022, prípadne rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sk/33/2018.

44. K námietke žalobkyne, že nebolo vyhovené jej žiadosti o vykonanie znaleckého posudku, ktorý by posúdil jej zdravotný stav, príp. by bol znalec alebo lekár špecialista s atestáciou ortopéda z odboru ortopedie prizvaný aspoň ako svedok, kasačný súd uvádza, že ani túto nemohol pokladať za opodstatnenú. Je totiž potrebné prisvedčiť správnosti záveru krajského súdu, ktorý v danom prípade nemal pochybnosti o skutkových zisteniach zo strany správnych orgánov a ich posudkových lekárov a závery uvedené v odôvodnení napadnutého rozhodnutia žalovanej vyhodnotil ako dostatočne presvedčivé a odôvodňujúce rozhodnutie správneho orgánu vo veci samej. Preto dospel k záveru,

že nariadenie dokazovania znaleckým posudkom vo veci nie je potrebné. Navyše žalobkyňa mala možnosť a právo predložiť vlastný znalecký posudok vypracovaný zapísaným znalcom z príslušného medicínskeho odboru a vnieť tak pochybnosť do ustáleného skutkového stavu.

45. Správny súd v odôvodnení napadnutého rozsudku náležite odôvodnil vecnú správnosť a zákonnosť rozhodnutí žalovanej, ktorými rozhodovala o priznaní invalidného dôchodku sťažovateľke a vysporiadal sa s jej námietkami obsiahnutými v jej správnej žalobe s uvedením podrobných dôvodov, pre ktoré jej nie je možné priznať nárok na invalidný dôchodok v dôsledku žalobkyňou mienenej choroby v súlade s kapitolou XV. oddiel A prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z.z. podľa položky č. 1 písm. c) a tomu zodpovedajúcej miery poklesu jej schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ako to navrhuje sťažovateľka.

46. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností najvyšší správny súd vyhodnotil námietky sťažovateľky, ktorými namietala nezákonnosť rozsudku krajského súdu z dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. f/ a g/ za nedôvodné, keď tieto neboli spôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu, z ktorých dôvodov najvyšší správny súd kasačnú sťažnosť žalobkyne podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

47. Uvedeným rozhodnutím žalovanej a súdu však nie je dotknuté právo žalobkyne podať si novú žiadosť o invalidný dôchodok, a to na základe nových lekárskejších správ o vyšetrení jej zdravotného stavu.

48. O náhrade trov kasačného konania vo vzťahu k žalovanej bolo rozhodnuté podľa § 168 a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP. Žalovaná ako úspešná účastníčka má právo na náhradu trov kasačného konania, súd jej však náhradu nepriznal, pretože neboli splnené podmienky na aplikáciu § 168. Žalobkyňa ako neúspešný účastník kasačného konania nemá právo na náhradu jej trov (§ 167 ods. 1 SSP a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP).

49. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.